

Quintilian

Bogen

Quintilianus, Marcus Fabius: *M. F. Quintiliani oratoriarum institutionum libri XII. opera ac studio Joachimi Camerarii, Jo. Sichardi aliorumque part ex meliorum codd. collat. restituti, part. annotationibus illustrati. Adjecimus Guil. Philandri castigationes, praeterea quoque Declamationum librum cum scholiis et argumentis*. Basel, 1543.

Titlen, der her er anført i sin fulde længde efter bogens forside, anføres normalt blot som *Institutio Oratio*. På latin betyder det noget i retning af "talekunstens indretning", d.v.s. den kunst, det er at holde tale. I det gamle Rom var en "orator" en person, der holdt taler i offentlige forsamlinger – typisk en politiker, en jurist eller på anden måde myndighedsperson. For så vidt er bogen en vejledning i, hvordan man med størst effekt gør lige netop det: D.v.s. holder taler i offentlige forsamlinger – korrekt, overbevisende og med sandheden i behold.

Og sandt nok: Dette er bogens umiddelbare og primære formål. Men **indholdet rækker langt videre**. Iflg. **Quintillian** handler veltalenhed ikke kun om bestemte "teknikker" eller "værktøjer", men også om situationen og om, hvem man taler til. Om formålet. Om, hvordan man fremstiller sit emne – enkelt, systematisk, overskueligt og dog dækkende. Om sproget og hvordan det kan bruges som værktøj, så ikke et eneste ord er overflødig. Om de forskellige modstridende synspunkter og hvordan de skal holdes op mod hinanden. Om hvordan man selv ene og alene skal holde sig til sagen. Og om hvordan andre talere tidligere har grebet lignende opgaver an: Hvad kan der læres af dem? Hvor meget kan man efterligne? Og hvor og hvordan skal man selv "træde i karakter"?

Forfatteren

Marcus Fabius Quintilianus (35-96 e.Kr.) – eller i daglig tale blot **Quintillian** (hvor trykkes på den sidste stavelse: **-an**) – er vel ikke en af de berømteste forfattere i oldtidens Rom. Alligevel var hans betydning kolossal, ikke bare i samtiden, men hele vejen op

til nutiden.

Iflg. leksikonet blev **Quintillian** født i den romerske provins Hispania, vore dages Spanien. P.g.a. sin dygtighed blev han hurtigt hentet til imperiets hovedstad Rom. Ikke mindst var han kendt for sine eminente **pædagogiske evner** – han var simpelt hen god til at opdrage folk, uddanne dem til at stå frem, deltage i det offentlige liv, "gøre en forskel". Af den grund udnævntes han ikke bare til verdenshistoriens første offentligt betalte lærer i "veltalenhed" eller retorik, *professor eloquentiae*. Men på et tidspunkt udnævnte selvste kejser **Domitian** (81-96 e.Kr.) ham til sin personlige huslærer i retorik. Derfor betragtes hans hovedværk – *Institutio Oratio* – ikke kun som en lærebog i den kunst at tale, men måske nok så meget i **pædagogik** overhovedet – hvordan man uddanner et menneske fra barnsben til et voksent, modent individ.

Alt dette bundede også i, at **Quintilian** havde et særdeles ædelt billede af, hvad det vil sige at være **et hæderligt menneske**. Når man taler, handler det ikke om at løbe med en halv vind, spille på ordene eller høste billige points på modpartens bekostning. Det handler først og fremmest om **viden** om emnet. Først derigennem får ens ord den afgørende vægt.

Baggrunden

Quintillian levede i en tid, hvor **det romerske kejserdømme** allerede var henvend 100 år gammelt. Med tiden havde dette kejserdømme i perioder antaget noget nær groteske former. Mest kendt (og berygtet) er måske forholdene under kejser **Nero** (54-68 e.Kr.), hvor folk kunne blive dømt til døden, hvis de ikke priste kejseren i tilstrækkeligt storladne, svulstige, spytslikkende vendinger!

Det var hele denne usympatiske udvikling, **Quintillian** ønskede at gøre op med. Det store forbillede var **Cicero** (106-43 f.Kr.), der med sine berømte taler godt 100 år tidligere for al eftertid kom til at stå som et mønster på klarhed i tankegang og formuleringsevne. Det, der gør **Quintillians** fremstilling speciel, er at han i en fagligt og historisk stringent form samler **al den viden, der var at trække på indenfor feltet retorik** i den klassiske oldtid.

Derfor var det også, at **Quintillian** blev en af de **store autoriteter i renæssancen** omkr. 1500, hvor man jo netop "genopdagede" de store mestre fra oldtiden. Snart sagt alle af tidens store ånder – **Lorenzo Valla, Petrarka, Martin Luther**, ja, selv komponisten **Johann Sebastian Bach** – havde svært ved at få armene ned af bare begejstring over den inspiration, de fandt hos **Quintillian**.

Samme begejstring bør vi føle over at eje et sådant klenodie, trykt i renæssancens storhedstid (1543). En ting er, at det repræsenterer et højdepunkt i den europæiske såkaldte **klassiske dannelse**. Men nok så vigtigt er måske, at **Quintillians** måde at behandle pædagogikken på blev **grundlæggende for skolens – latinskolens – undervisning**. Selv i dag udgør **Quintillians** begreber fundamentet for læren om moderne formidling, også i gymnasiet/hf.